

Štórski ŽELEZAR

LETO XXIV

1984

NOVEMBER

Št. 20

GLASILO DELAVCEV DELOVNE ORGANIZACIJE ŽELEZARNE ŠTORE

POSLOVNI REZULTATI V OBDOBJU JANUAR- SEPTEMBER 1984

V obdobju januar – september tekočega leta smo kljub slabim pogojem gospodarjenja uspeli obdržati trend rasti fizične proizvodnje. Tako smo fizično proizvodnjo v primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta povečali za 8,2 % brez TOZD Tovarna traktorjev, kjer znaša povečanje fizične proizvodnje celo 14,34 %. To povečanje fizične proizvodnje smo dosegli ob povečanju zaposlenih na podlagi delovnih ur za 5 %.

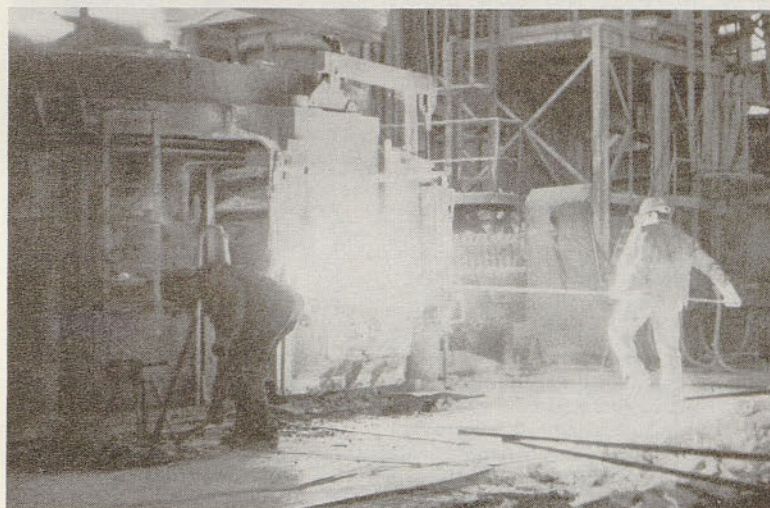
Pomembnejši pokazatelji doseženih finančnih rezultatov v obdobju januar-september 1984 so naslednji:

BESEDILO	I-IX/83	I-IX/84	IND.	Plan I-IX/84	IND.
1	2	3	3:2	4	3:4
1. CELOTNI PRIHODEK	11.635.561	20.932.758	180	20.056.976	104
od tega:					
– eksterna realiz. na					
dom. trgu	5.169.537	9.476.514	183	8.423.232	112
– izvoz	1.376.041	2.030.334	148	3.033.099	67
– drugi prihodki	422.180	748.608	177	194.911	384
2. PORABLJENA SRED- STVA	9.466.074	17.899.654	189	16.733.028	107
od tega:					
– amortizacija	462.966	634.804	137	692.759	92
– vložek	5.644.824	10.907.045	193	10.654.235	102
3. SKUPNI DOHODEK	2.169.487	3.040.104	140	3.323.948	91
4. OBV. IZ SK. DOH.	83.283	326.892	392	128.709	254
5. DOHODEK	2.086.204	2.713.212	130	3.195.230	85
6. OBV. IZ DOHODKA	982.762	1.317.441	134	1.326.851	99
od tega:					
– posp. amortiz.	103.529	51.773	50	57.063	91
– del doh. za del. sk.	230.588	337.293	146	365.232	92
– obresti	273.980	403.899	147	346.063	117
– prispevki, davki in					
ostale obv. iz doh.	374.665	524.476	140	558.493	94
7. ČISTI DOHODEK	1.103.442	1.395.771	126	1.868.388	75
8. ZAČASNA RAZPO- RED.					
ČISTEGA DOHODKA					
– za osebne doh.	823.811	1.198.333	145	1.182.000	101
– za sklad sk. por.	76.949	110.272	143	163.438	67
– za rezervni skl.	37.364	89.658	240	68.938	130
– za poslovni skl.	233.376	243.326	104	454.012	54
9. IZGUBA	68.058	245.818	361	–	–

CELOTNI PRIHODEK:

se je v primerjavi z enakim obdobjem l. 1983 povečal za 80 % in sicer največ iz naslova prodaje proizvodov in storitev med TOZD za 88 %, najmanj pa se je povečal izvoz in to za 48 %. Planirani celotni prihodek smo presegli za 4 %, pri čemer so se najbolj povečali drugi prihodki za 284 %. Kljub bistveno povečani fakturirani realizaciji na domačem trgu v mesecih avgustu in septembru smo s povečanimi aktivnostmi, tako komercialnih kot finančnih služb, uspeli neplačano realizacijo na domačem trgu v primerjavi s stanjem ob polletju celo znižati, nebstveno pa se je povečala neplačana realizacija, dosežena z izvozom. Z upoštevanjem obračunane vrednosti blaga na poti skladno s predpisi, je vpliv neplačane realizacije v III. trimesečju celo pozitiven in sicer za 39.152 tisoč din, v obdobju januar-september t. l. pa nam neplačana realizacija znižuje finančni rezultat še za 54.359 tisoč dinarjev. Obračunana izvozna stimulacija, ki pa je v letošnjem letu precej nižja, je skoraj v celoti povečana.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Pri talilni peči v TOZD Livarna II

Modernizacija Livarne II

V delovni organizaciji Železarna Štore potekajo intenzivna prizadevanja pri uresničevanju razvojno-sanacijskega programa temeljne organizacije Livarna strojne litine. Na skupnem sestanku domačih ponudnikov za dobavo opreme za formarsko linijo, ki naj bi v veliki meri rešila položaj te temeljne organizacije, je bila izbrana Metalna Maribor. Formarska linija, ki naj bi bila popolnoma mehanizirana in avtomatizirana, je ključnega pomena za trajnejšo sanacijo temeljne organizacije Livarna strojne litine, ki že dalj časa posluje z izgubo. Novo opremo bo Metalna iz Maribora izdelala v kooperaciji z tujim proizvajalcem livarske opreme.

V temeljni organizaciji Livarne strojne litine izdelujejo edini v Sloveniji kvalitetno nodularno litino, vendar je ta livarna tehnološko zastarela in slabo opremljena. Realizacija investicije v livarno strojne litine pomeni torej nujen korak k uskladitvi zahtevne proizvodnje, z ustrezno tehnologijo.

Z novo formarsko linijo naj bi se močno zmanjšalo težko fizično delo, ki je danes v tem zastarelem načinu proizvodnje še kako prisotno. Poleg tega pa bi pomenila avtomatizacija tega delovnega procesa zmanjšanje števila potrebnih delavcev za 50.

Potrebna finančna sredstva naj bi v znatnem deležu prispevale ostale temeljne organizacije Železarne Štore in sam TOZD Livarna strojne litine. Prav tako bodo tudi precejšen delež združili koristniki proizvodov Livarne strojne litine. Poleg tega pa se predvideva zaključitev finančne konstrukcije te investicije še s komercialnimi in bančnimi krediti. Vrednost investicije naj bi bila približno 850 milijonov dinarjev.

Do pričetka izvajanja del naj bi prišlo v začetku leta 1985 s tem, da bi proizvodnja na novi formarski liniji lahko stekla v sredi leta 1986.

Literarna priloga Štorského železarja

Na straneh od 3 do 6 objavljamo literarna dela, ki so bila predstavljena na srečanju literatov SOZD Slovenskih železarn.

Poslovni rezultati v obdobju januar – september 1984

(Nadaljevanje s 1. strani)

V devetmesečnem obdobju t. l. je znašal izvoz na konvertibilno področje 10.346 tisoč \$, tj. 68,8 % od planiranega ter kliring 815 tisoč \$, kar pomeni 25,7 % doseganje plana. Skupni izvoz znaša torej 11.161 tisoč \$, uvoz pa 12.592 tisoč \$. Podatki so za Železarno Štore (brez TOZD Tovarna traktorjev!). Med izrednimi prihodki predstavljajo največje zneske: udeležba na skupnem dohodku IB SOZD SZ in Posebne finančne službe Železarne Štore, pozitivne tečajne razlike iz naslova plačanega izvoza, eksterna in interna devizna stimulacija ter aktivne obresti, zlasti menične.

PORABLJENA SREDSTVA:

so materialni stroški, povečani za izredne stroške in zmanjšani za del stroškov, ki so ostali v povečanih zalogah iz proizvodnje. Najpomembnejša postavka je med porabljenimi sredstvi vložek, to so porabljene surovine in repromaterial, ki predstavljajo kar 61 % porabljenih sredstev. Tudi v letošnjem letu skušamo slediti dogovorjeni politiki vrednotenja tako zalog kot tudi potroškov surovin in repromateriala po kar najbolj realnih cenah, da tako preprečujemo ugotavljanje in delitev fiktivnega-inflacijskega dohodka. Pomembni znesek v materialnih stroških predstavljajo tudi stroški vseh vrst energije, dalje stroški investicijskega in tekočega vzdrževanja, druge proizvodne in neproizvodne storitve itd. Amortizacija osnovnih sredstev je v devetih mesecih t. l. obračunana v primerjavi s planirano le 92 %, kar pomeni, da v tekočem letu predvideno aktiviranje osnovnih sredstev ni bilo realizirano in tako planirane amortizacije ne bomo več dosegli. V primerjavi z lanskoletnim devetmesečnim obdobjem smo povečali obračunano amortizacijo le za 37 % več, kar je tudi bistveno manj do dejanske inflacije v tem obdobju. Planirana porabljenega sredstva smo presegli na 7 %, v primerjavi z istim obdobjem preteklega leta pa za 89 %.

DOHODEK OZ. SKUPNI DOHODEK:

nekateri izmed TOZD uporabljajo pri svojem poslovanju združena sredstva drugih uporabnikov družbenih sredstev, za katera morajo obračunavati in plačati nadomestila za gospodarjenje z združenimi sredstvi in delno združena sredstva tudi vračevati, vse skladno z določili SaS.

Nadomestila za gospodarjenje z združenimi sredstvi in vračila združenih sredstev krijemo iz skupnega dohodka. Dohodek oz. skupni dohodek se je v primerjavi z lanskoletnim v obdobju januar–september povečal samo za 40 %, za planiranim pa celo zaostaja za 9 %. Nizka rast dohodka je posledica večje rasti porabljenih sredstev od rasti celotnega prihodka, tako glede na enako obdobje preteklega leta, kot tudi glede na gospodarski načrt t. l. med obveznostmi, ki se krijejo iz dohodka, so se najbolj povečale obresti od dolgoročnih kreditov za OS, za TOBS, zlasti pa še od kratkoročnih kreditov in menične obresti. Če k navedenim obrestim prištejemo še obračunana nadomestila za gospodarjenje s kratkoročno združenimi sredstvi. DO preko PFS, so se izdatki iz tega naslova v primerjavi s planiranimi povečali za 75 % in v primerjavi z istim obdobjem preteklega leta za 121 %.

Prispevki, davki in ostale obveznosti iz dohodka sicer za 6 % zaostajajo za planiranimi, kar pa je le v minimalnem obsegu odraz znižanja stopenj, v večji meri pa odraz nižje rasti dohodka, ki je v vrsto obveznosti tudi osnova za obračun. V primerjavi z devetmesečnim obdobjem l. 1983 so se navedene obveznosti povečale za 40 %, medtem ko se je skupni dohodek povečal za 40 %, dohodek pa le za 30 %.

ČISTI DOHODEK:

po kritju obveznosti, ki bremenijo dohodke oz. skupni dohodek, ugotavljamo čisti dohodek, ki se je v primerjavi z lanskoletnim v enakem obdobju povečal le za skromnih 26 %, za planiranim pa zaostaja celo za celo četrtino.

Čisti dohodek smo začasno razporedili v višini skoraj 86 % za OD, medtem ko smo z GN predvideli za OD le 63 % čistega dohodka, v devetmesečnem obračunu l. 1983 pa je znašal delež OD v čistem dohodku 75 %. Iz čistega dohodka smo najprej formirali obvezni del sredstev rezerv in sicer v višini 4 % od dohodka, nato sklad skupne porabe (del za stanovanjsko izgradnjo, del za SiS nematerialne pro-

izvodnje ter del za potrebe v DO), preostali del čistega dohodka pa smo namenili za poslovni sklad. Od skupno formiranega poslovnega sklada v višini 243.326 tisoč din se 159.389 tisoč din oz. 65 % nanaša na plačane akontacije za SIS materialne proizvodnje (elektrika ceste, nafta, plin, luka, železnica) in posojilo za hitrejši razvoj manj razvitih področij. Prosti del poslovnega sklada za financiranje obratnih sredstev in za razširjeno reprodukcijo smo ustvarili le pri sedmih TOZD in predstavlja komaj 27 % od planiranega ter 43 % manj, kot smo ga ustvarili v enakem obdobju preteklega leta.

IZGUBA:

dve izmed TOZD sta devetmesečno poslovanje tekočega leta zaključili z izgubo in sicer TOZD Livarna strojne litine v višini 55.633 tisoč din ter TOZD Tovarna traktorjev v višini 190.185 tisoč din. Konsolidirana akumulacija na nivoju DO (pospešena amortizacija + rezervni sklad + poslovni sklad – izguba) znaša 138.939 tisoč din, v TOZD Livarna strojne litine so planirano fizično proizvodnjo sicer dosegli, vendar niso dosežene planirane prodajne cene, medtem ko so stroške presegli, zlasti zaradi povečanih cen surovin in repromaterialov, pa tudi energije in storitev. V TOZD Tovarna traktorjev so v devetih mesecih proizvedli za 3,5 % več, kot je predvideval operativni devetmesečni načrt. Med vzroki za izgubo so:

- terminski razkorak med porastom vstopnih cen domačih sestavnih delov in prodajnimi cenami traktorjev, kar je posledica administrativnega urejanja cenovnih razmerij,

- visoki stroški obresti, ker TOZD praktično nima lastnih sredstev za financiranje tekoče reprodukcije, obrestne mere pa se letos vsake tri mesece bistveno zvišajo sorazmerno z dejansko rastjo inflacije,

- bistveno poslabšanje prodajne situacije pri GIAT in s tem od polletja dalje zmanjšan odvzem traktorjev; zaradi visoke izgube so na osnovi podrobnejših izračunov in analiz za bodoče poslovanje in nujno ukrepanje že izdelani predlogi.

STANJE IN GIBANJE ZALOG:

zaloge iz proizvodnje (nedovršena proizvodnja, polizdelki in gotovi izdelki) so se v primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta povečale za 85 %. Najbolj, tj. za 227 % so se povečale zaloge gotovih izdelkov v skladiščih in na poti. Povečanje zalog iz proizvodnje vpliva na doseženi slabši finančni rezultat preteklega obdobja, poleg tega pa v negativnem smislu na tekočo likvidnost. Zaloge surovin, materiala in drobnega inventarja (po dejanskih cenah) so se v primerjavi s stanjem 30. 9. 1983 povečale za 73 %, ker pa se je povečala poraba za 93 %, so dnevi zveze zalog ostali enaki, tj. 41 dni, tako je seveda tudi enak količnik obračanja zalog, ki znaša 8,8.

KUPCI TER DOBAVITELJI:

skupne obveznosti do dobaviteljev so se v primerjavi s stanjem 30. 9. preteklega leta povečale za 106 %, količnik obračanja prometa dobaviteljev je ostal enak in je 24, enaki so tudi dnevi dolgovanja dobaviteljem, tj. 15 dni, kar je tudi v mejah zakonskih predpisov.

Povprečne terjatve do kupcev so se primerjalno z enakim lanskoletnim obdobjem povečale za 92 %, medtem ko se je eksterna realizacija povečala pe za 78 %. Posledica tega so povečani dnevi dolgovanja kupcev od 29 dni v enakem obdobju l. 1983 na 31 dni v letošnjem letu.

ZAKLJUČEK:

za gospodarsko gibanje v letošnjem letu je značilno, da ne poteka skladno s cilji in nalogami, opredeljenimi v letnih gospodarskih načrtih. Gospodarska učinkovitost se še nadalje slabša, kar je posledica nedoseganja rasti industrijske proizvodnje, družbenega proizvoda, izvoza, ipd. Zaradi visoke stopnje inflacije, ki je znašala v SRS ob koncu septembra 54,5 % pa se doseženi rezultati poslovanja seveda kažejo na dosti višji ravni kot v preteklem letu.

Tako tudi v Železarni Štore ugotavljamo, da se nam je ekonomski položaj poslabšal in da se z doseženimi finančnimi rezultati ne smemo zadovoljiti. V praktično dveh mesecih poslovanja, ki sta še pred nami, si moramo prizadevati za čim večjo in kvalitetno fizično proizvodnjo, za povečanje eksterne realizacije na domačem trgu in na tujem trgu, za zmanjšanje reklamacij in ostalih stroškov.

Košec Franja, dipl. oec.

Človek človeku

Oni dan, ko so na štorski krajevni skupnosti organizirali zbiranje zahtevkov za nove osebne izkaznice, želeč s tem olajšati krajanom čakalni čas na občini, je prišla opraviti to dolžnost tudi 88-letna SENIČAR KATARINA. Ta občanka je skoraj vse svoje dolgo življenje preživela v Storah. Rojena je bila še v prejšnjem stoletju, točneje 19. 10. 1896. Ob visoki letnici jo je s skromnim darilom presenetil (kot se je sama izrazila) predstavnik KO Rdečega križa in KS Štore tovariš Krumpak. Vzel je še naju s fotografom s seboj, da bi dogodek z besedo in sliko zabeležila.

Katarina Seničar je še precej živahna ženska, čeprav iz stanovanja skoraj več ne gre – sicer pa tudi v mlajših letih ni veliko hodila okoli, najraje ji je bila doma – v hišah številka 15 in 14, kjer je preživela 57 let svojega dolgega življenja. Dva sina je rodila, živi še eden. Mož Franc, ki je bil valjar v Železarni, ji je lani umrl. Zelo ga pogreša. Katarina je bila snažilka in je sedaj upokojenka Železarne. Preživela je vso »Kalvarijo« trpljenja in krivic, ki jim je nekoč bil izpostavljen mali človek – delavec. Prala je za klavnico v bližini, pa trgovino, pozneje ji je kot čistilki šlo bolje. Sicer je od rojstva naprej skromno živila. Le k »SVOBODI« je hodila na predstave, drugam pa ne. Iz osnovne šole se oglasijo otroci in ji kaj malega pomagajo; tudi sosedje (Skokovi) ji nudijo pomoč. Sploh se Katarini v Storah zdi vse lepo, saj je podoživljala napredek kraja skozi ves ta dolgi čas življenja in meni, da je bilo mnogo napravljenega za boljši izgled kraja, za delovne ljudi in stare še posebej.

»Krajevna skupnost v Storah skrbi za nas ostarele krajane in dokler bomo imeli v našem kraju ljudi, kot je naš Stefan, se bomo mi stari počutili varne ...«, je ob našem odhodu še izjavila Katarina Seničar. Jok

Seničar Katarina

LITERARNA PRILOGA ŠTORSKEGA ŽELEZARJA

Franci ANDRENŠEK
ŽELEZARNA ŠTORE

ZAKAJ NISI

Zakaj nisi prisluhnila polničnim vetrovom,
ki so sinoči hladili marmornate sobane mojih senc?
Zakaj nisi jokala nad smrtjo makovih cvetov,
ki so še včeraj vasovali z valovanjem pšeničnih polj?

Zakaj nisi pela uspavank na vrtovih trkajočih spominov,
sinoči so zvonili v upanje, padajoča na mah lanskim jut-
ter?
Zakaj nisi odšla med puhaste oblake zvenceh harf
iskati pomlad, ki tod vedno zamuja? Zakaj nisi?

Elizabeta STEFANCIOZA
ŽELEZARNA JESENICE

MAMI

Ko me nebi rodila,
jaz nebi poznala bolečin,
ki jih daje življenje,
ampak tudi rojstev sonca nebi poznala.
Ko me nebi rodila,
ti nebi poznala razočaranj,
ker ne razumem tvoje samote in jeseni,
ampak tudi veselja ob rasti samega tvojega telesa
nebi poznala.
Zatorej hvala,
ker si me rodila,
hvala zato,
ker so lepša sonca,
kot so močne bolečine.
Kot danes jaz ne razumem tebe,
tudi moji otroci ne bodo razumeli mene,
kajti čas teče
stvari pa se ponavljajo
z vso grobstvijo
in lepoto.

Olga MLAKAR
VERIGA LESCE

TREPET

Mineva dan
in trepetam,
telo se stresa
mi v nemiru
in komaj čakam
novi dan,
da vidim te,
da vztrepetam.

Rada bi mirno spala,
kje si mir!
Rada bi te pozabila,
a vem,
da to ne bom storila.

Bolečina!
Kje si bolečina!!!

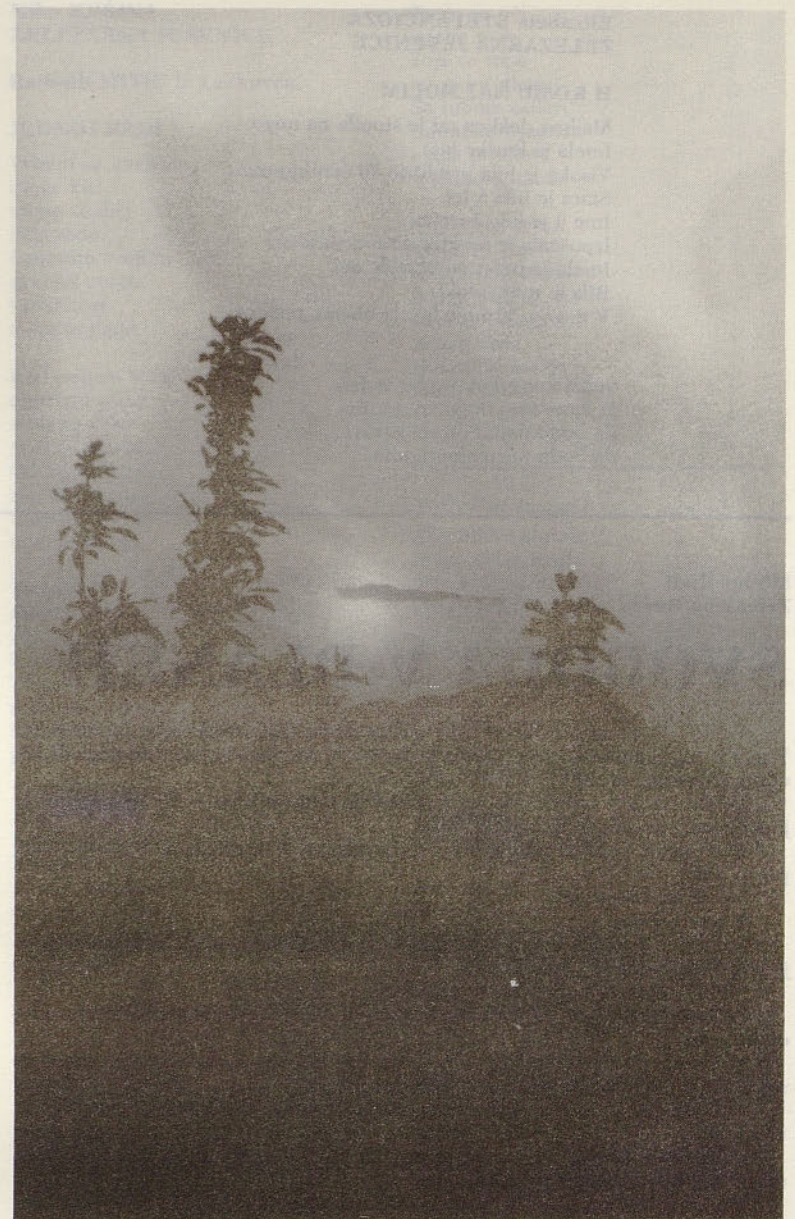
Olga MLAKAR
VERIGA LESCE

ČEMU

Burna noč, brez mirnih sanj,
brez tihih nad –
samo hlad, hlad.
V srcu ena sama misel –
hlad.

Čemu praznosta?
Brezupno tavanje, blodenje.
Vedno najdemo
praznoto.

Čemu praznosta?
Čemu hlad?
Sonca ni,
vetra ni,
Zar ljubezni
nekje v dalji plamti.

Sonja KORANTER
ŽELEZARNA JESENICE

BELA RUTA DALILINA

Imela sem belo ruto večera,
telo iz pepela,
zvezde bleščave na hrbtu
polnočnega dneva.
Imela sem dih včerajšnjih luči,
le ob drevesu mrtvem neme
daritvene sledi.
Pa odšli so modreci modri
po senco dreves,
po lunin obelisk
po včeraj,
v hlad nemirnih čudes.
Bila sva le dva,
posvečena stran neba,
da zdaj kot reka izginula
sva smrt in strah na
predpražniku boga.
Zreva v nedeljo ljudi,
v gozd cipres in
žametnih čudi,
strmiva v polje bledikavih pasti
in veter odnaša modreca,
modreca neslišne pasti.
Sva vedela za prah,
rojstveni dar,
sva videla belo drevo
sredi črnih zaplat;
le skledo iz žada sva v reko
potopila,
da vodna gladina zre v obraz,
v obraz izgubljenega Nila.
Komu podarjen bel je prt,
komu ovija telo neslišni večer?

Niko KEŠINA
ŽELEZARNA JESENICE

NISI SMJELA

Cvjetali su
bagremovi bijeli,
onog ljeta
kada smo se sreli.

Šetali smo
pored starog mosta,
tvoj mi šapat
u sjećanju osta.

Nisi smjela
al' duša je htjela,
odat tajnu
da si me voljela.

Zidali smo
kulu u oblaku,
i bisere nizali
u mraku.

Mahali smo
za lastama malim,
tugovali
za lišcem opalim.

Uzalud smo
divne snove sneli,
bolje da se
nikad nismo sreli.

Elizabeta STEFANCIOZA ŽELEZARNA JESENICE

H KOMU NAJ MOLIM

Majhna deklica mi je stopila na nogo.
Imela je kratke lase.
Visoka je bila približno 70 centimetrov.
Stara je bila 5 let.
Ime ji je bilo Ermina.
Izpuščala je neartikulirane glasove.
Imela je poševne izbuhle oči.
Bila je mongoloid.
V mojem krilu je iskala bližino nekoga,

nečesa,
nekaj,

nekaj kar nikoli ne bo vedela.
H kateremu bogu naj molim,
da bodo najini otroci zdravi
da bodo normalno hodili,

ne pa raztezali nog v daljico,
da se ne bodo lovili s predmeta na predmet in pri tem
ustvarjali groteskne figure;
o, h komu naj molim,
da bodo vedeli,
da je v množici mam
zeleno krilo mamino
in rumeno tetino,
da bodo odgovarjali na ljubeče klice medicinske sestre,
ne pa bolščali v steno;
h komu naj molim,
da bodo šli skozi obdobje prve trme,
prijokali domov s potolčenim kolenom,
prihiti od mivke,
užaljeni, ker niso ujeli sonca
in ker ne vedo kje domuje mavrica;
da bodo otroci s problemi in radostmi,
ne pa kos nečesa iz skeleta in mišic,
ko vse sprejme kot nekaj-brez barv.
O, h komu naj molim.

Mlinar Rudi
Železarna Ravne

SVOBODA V DLANEH

V mrak, ki je leno lezel skozi odprto okno, je pošiljala svoje najbolj skrite želje. V njih je bil ljubezenski večer, zvoki kitare so se prepletali z njenimi pogledi ter odmirali na njenih rahlo razprtih ustnicah.

Veliko stensko ogledalo je nemo ponavljalo njene kretnje ter ugibalo, zakaj ji oči begajo na pragu upanja.

Eden tistih, ki jih je tako težko pričakovala, saj je upala, da ji bo uspelo najti pravo pot.

Vse je bilo pred njo.

V tem večeru.

Spodaj so zaječale stopnice. Koraki so se dvigali in ji vračali misli v čas, ki pa je le počasi pronicala proti zahodu.

Mehki, utrujeni koraki njene matere.

Že je stala na pragu, luč je zarisala okrog nje svetel okvir, ki je risal temno senco po sobi.

»Danes je po trgovinah vse polno ljudi. Oprosti, ker si morala biti tako dolgo sama. Če bova pohiteli, lahko še vse nadomestiva.«

Materin glas se je potapljaj v njena ušesa ter se zapletal v misli, ki so ji hitele na ustnice.

»Vse, kar je bilo treba, sem že pripravila, nič ti ni treba hiteti. Raje sedi in se malce odpočij. Utrujena si videti.«

Mama je zaprla vrata, a ni segla po stikalu, tako da je soba še vedno ostala v sivem somraku. Polno torbo je odnesla v kuhinjo, jo odložila in se počasi vrnila k njej.

Ko sem se vzpenjala po stopnicah, sem začutila, da je zrak omamno topel ... sladkoben. Ali si tudi ti zaznala ta vonj, kot da bi se nekaj daljnega vračalo skozi leta.«

Mama je govorila počasi, vsaka njena beseda je prinesla s seboj odmev preteklosti, v katero se je mama vedno pogostje vračala. Ona jo je samo poslušala, potem pa je z roko rahlo segla v lase in rekla:

»Res je malce toplo za ta letni čas. Okno sem odprla, da je mogla pomlad v sobo. Morda pa je ta vonj prinesel veter s travnikov.«

Opazila je, da se je mama rahlo zdrznila in tiho zdrsela v naslonjač. Z roko je poiskala njeno dlan in jo rahlo stisnila, njen glas pa je zlomljen obvisel v zraku sobe.

»Vijolice ... da, prav takšen vonj sem imela v mislih, le da se tega nisem takoj spomnila.

Veter, praviš ... da je prinesel ta vonj s travnikov, polnih vijolic.

Ne, predaleč so ti travniki. Veliko, veliko let predaleč.«

»Kako daleč, mama? Deset, petnajst ali morda osemnajst let, kolikor sem danes stara. Morda še več?«

Kanček ironije, ki ga je vpletla v svoj odgovor, je mamo zabodel. Njeni prsti so tiho spolzeli skozi njene ter zapustili njeno prazno dlan brez toplote, ki jo je še kako potrebovala.

Tudi materine besede so se obrnile stran od nje.

»Kaj ti razumeš občutke, ki se ti nenadoma prikraejo v spomin, ko skozi zastrto tančico lahko še enkrat pogledaš nazaj in se vidiš v tistem času takšno, kot si v resnici tudi bila.

Če bi se danes lahko vrnila, če bi lahko obrnila čas, potem bi vedela, kako moram ravnati. Mogoče bi danes drugače praznovali tvoj rojstni dan.«

»Časa ni mogoče vrniti.«

»Vem.«

»Tudi ure, ki neusmiljeno pretaka sekunde v večnost, ni mogoče ustaviti.«

»Vem.«

Mama je ponovila ta svoj vem, kot da bi se pogreznila v tišino spominov in bi le ta vem, lahko poklaskal nekoga iz sive davnine. Njenega očeta.

Ona pa je hotela vedeti, zakaj se mama vrača tja, kjer je slonela na ramenu očeta in vpijala njegove besede nočnega nemira.

Zato jo je morala vprašati.

»Zakaj gledaš skozi tančico nazaj in iščeš svoje izgubljene sanje?«

Nikdar pa ne pogledaš naprej v jutri, ki se odseva v zadnjih pramenih svetlobe današnjega dne. Kaj ne vidiš, kako je večerna mehko dnevu zleplila krila in kako se izpod obokov stare cerkve razliva sivina večera. Tudi tvoje besede se kot ta mrak vračajo toliko in toliko let nazaj. Zakaj?«

Za hip je pomolčala, dvignila je pogled k njenemu. Sele potem, ko je videla v materine oči, je lahko nadaljevala.

»Jaz nočem gledati nazaj, mama. Moj pogled je uprt v jutri, pojutrišnjem, iščem, kaj mi bo prineslo življenje.«

Veliko upanja je položila v te svoje besede. Vendar se mama ni zmedla. Zazdelo se ji je za kratek hip, da so njene oči dobile še bolj odločen lesket, ki ji ni dajal nobenega upanja.

Tudi materin glas je prinesel vso resnico s seboj.

»Pa si vendarle zapomni tudi današnji dan. Ta sladkobni vonj po vijolicah, top-li veter, ki se izpod zavese plazi v sobo in prinaša s seboj dihanje nekega daljnega življenja zunaj sten te najine male sobe. Nekoč boš tudi ti gledala, kot praviš, skozi zastrto tančico nazaj v ta večer in boš tedaj mogoče spoznala, da te moje besede vendarle niso bile izrečene tako brez pomena, kakor se ti zdijo sedaj. Le da bo tedaj že prepozno karkoli spremeniti.«

Vedela je, kam merijo materine besede. Kolikokrat jih je v tej ali podobni obliki poslušala zadnji čas. Vse od tedaj, ko je materi povedala za Vlada.

Zato je morala tudi ona ponoviti že večkrat ponovljene besede. Za spoznanje bolj trdo, a še vedno vljudno, pazila pa je, da bi ji besede izzvenele kar se da pre-pričljivo.

»Vem, mama, da ti ne odobravaš moje zveze z Vladom.

Pet let je starejši, poleg tega je še vedno poročen ...«

Rahlo se je zdrznila, saj jo je besedica poročen zaskrbeli kljub vsem naporom, da na to ne bi pomislila. Potem je odločno nadaljevala, kot da bi hotela s tem prikriti trenutno slabost.

»Zame pa je on vse. Ljubezen ne vpraša za leta, za moralne in zakonske ovire. Ona pride in je tu. Če pa je ne znaš ali nočeš sprejeti, se ne bo nikoli vrnila.

Za vedno bo izgubljena.«

Mama je vstala in stopila k stikalu. Po sobi je planila svetloba in se zapletla v boj z mrakom, ki je poražen zbežal na robove okenskih okvirov in tam obvisel kot netopir, ki čaka na svoj plen.

Potem se je obnila k njej in rekla.

»Nisem tako rekla.«

Ni se zmedla.

»Vem, mama, da nisi tako rekla, toda mislila si tako.«

Obe sta vedeli, kako je s to rečjo. Zato mama tudi ni zanikala tega. Le bliže je prišla, kakor da bi hotela še enkrat doseči, da bi spremenila svoje mnenje in od-vrgla svojo ljubezen na smetišče, kjer bi se potopila v umazanijo in umrla.

Tudi zaradi tega občutka je bil njen pogled ključevalno uprt v mamo. Mate-rine besede pa so bile kljub odločnosti že vnaprej obsojene na pozabo.

»Kaj pomaga, če jaz tako mislim, ko pa vidim, da si ti slepa od te ljubezni. Kaj pomaga, če ti še enkrat povem, kako je odšel nekega dne tudi tvoj oče in me pustil samo v trenutku, ko sem ga najbolj potrebovala. Ivanka, spoznaj svojo zmoto.«

Skoraj proseče je zvenel mamin glas.

Ona pa ni vedela te bolečine v njenem glasu ter je nadaljevala enako neizpros-no.

»In sedaj jemljem tudi jaz moža drugi ženski.«

»Da in bojim se tega.«

»Bojiš se zame, mama. Zakaj?«

»Kaj, če bo ta ženska prav tako preklela tebe, kakor sem jaz preklela tisto žen-sko, ki ti je vzela očeta.«

Hitro sta govorili ... Mogoče tudi zaradi tega mati ni opazila, da je povedala več, kot bi lahko. Le zakaj je mama morala to povedati. Pogledala jo je. Pred seboj je videla žensko, ki se je sicer zavedala svoje napake, a je obenem že tudi spoznala, da ji zaradi tega navsezadnje ni niti žal. Gledali sta se nekaj trenutkov.

Potem je stopila k oknu in se zagledala nad strehe hiš proti svetli progi neba na zahodu.

»To si storila.«

»To in še mnogo več,« je mirno nadaljevala mama. »Kaj pa ti veš, kako je, če ostanem nenadoma sam. Tako sam, da slišiš vsako bitje ure v zvoniku, da vidiš svo-jo senco, kako sama tiho drsi čez pohištvo ter se umika od oken in vrat, ker se boji, da bi se lahko izgubila kje zunaj teh varnih zidov sobe in se pri tem ne zaveda, da živi v kletki, iz katere ne najde izhoda.«

Čeprav je globoko v sebi verjela v pravilnost odločitve, jo je vendarle zbolelo spoznanje, kako tudi mama neizmerno verjame v svoje besede. Karkoli je rekla, vedno je mama našla odgovor. Vedno je znala spodbiti vsako njeno trditev, vedela je odgovor na vsak njen zakaj.

Morda bi bilo bolje odnehati in se podati v kuhinjo, da bi lahko še enkrat pre-verila, če je vse pripravljeno in ni na kaj pozabila. Seveda pa se je zavedala, da bi

(Nadaljevanje na 5. strani)

Radović Dordo
ŽELEZARNA JESENICE**BILA JE ...**

Imala je plave oči,
Oči boje morskih vala.
Plava joj kosa pala na čelo,
A sasvim nježno dira joj ramena.
Bila je tako lijepa ...

Znala je da kaže:
– Voliš li me?
A odmah zatim
Volim Te!
Bila je tako zaljubljena ...

Ponekad ljuta čeka me pod lipom.
Što kasniš? Pita me.
I odmah, zatim blagi osmijeh na njenom licu.
Vidio sam.
Oprostila mi je.
Bila je tako dobra ...

Htio bi da me njena ruka,
Nježno miluje, a njene usne
Stalno ljube,
Htio bi tu da je pored mene,
Volim je.
Jer, tako je lijepa ...

Olga Mlakar
VERIGA LESCE**NEKJE**

Nekje v meni
se je zdramil strah,
nekje v duši
je nastal preplah.

Nekje v srcu
me je zbudil glas,
nekje globoko
me je stresel mraz.

Niko KEŠINA
ŽELEZARNA JESENICE**Radmili MITIĆ iz Leskovca****JEDNOJ RADI**

Tvojim se imenom
cveče kiti,
njime se diči
bela rada.
Lepotom svojom
prkosiš cveču,
i rosi koja
u suton pada.

Kad poljem šetaš
umuknu ptice,
a bistra reka
postaje manja.
Od tvoje lepote
zaneme šume,
mirisno cveče
tebi se klanja.

Tvoje je lice
majska zora,
što jutrom pali
baklju dana.
Tvoje je ime
najlepsa pesma,
koju pevaju
ptice sa grana.

Zbog tebe jutrom
sunce se rađa,
mesec se tvojoj
lepoti divi.
Zbog tebe more
beskrajno šumi,
zbog tebe oblaci
postaju sivi.

Tvoje su oči
kaplje rose,
koje se tope
na mom dlanu.
Sa tobom odlazi
budućnost jadna,
i cela prošlost
u jednom danu.

Zbog tebe jesen
donosi kišu,
menjaju se zime
proleća i leta.
Zvezde u tvojim
očima sjaju,
zbog tebe cveče
raste i cveta.

ZIVOT JE BORBA
Ako budeš slušala
savjet svoje majke,
nećeš nikad dočekat
svog princa iz bajke.

Ne izbiraj momke
ne nalazi mane,
jer život prolazi
i odnosi dane.

Ako budeš slušala
savjet svoga tate,
nikad nećeš osjetiti
da ti mladost cvate.

Jer život je borba
on brzo prolazi,
a kad bitku dobiješ
starost dolazi.

(Nadaljevanje s 4. strani)

potem nosila v sebi dvom, s katerim bi ne mogla živeti. Zato je morala nadaljevati ta pogovor, kljub vsem udarcem, ki so jih vnašale materine besede v njeno zavest. Vedela je, da ni druge poti.

»Imela si mene,« je rekla mami. Hotela ji je povedati, kako je bila samota, ki jo je opisala mama, vsa drugačna, kakor pa je to hotela pokazati.

»Da, imela sem tebe. Toda zvečer si ti sanjala zardelih lic med odejami, jaz pa sem slonela ob tvoji postelji sama z vsemi svojimi nedoživetimi sanjami, z vsem svojim nemirom in upanjem. Nikogar ni bilo ... dolgo ... vek je minil in nihče ni videl mojih razprtih dlani, skozi katere se je neusmiljeno zaganjal veter ter mi trgalo vso svobodo iz dlani ter jo odnašal kdove kam. Moj bog, kaj vse sem preživela. Kako zelo nesrečna in sama sem bila. In po dolgih mesecih, se je vtihotapila vame želja, da bi ljubila njegove ustnice ... obsedla me je ta misel do vseh celic v telesu. Tedaj, vidiš, sem preklela tisto ženska in njega ...«

Bila sta obrnjeni druga proti drugi. Oči so jima sramežljivo visele na ustnicah in se spraševale, zakaj se je naenkrat zgrnilo toliko bolečine v ta mali prostor, ki je bil med njima. Materine besede so tiho kapljale v njeno srce.

»Nikdar mi nisi povedala tega,« je spregovorila in prišla mama. Kar naenkrat je spoznala, da njune ljubezni ne sme uničiti. Četudi bi še tako hotela, je morala priznati, da je bilo materino življenje vse prej kakor srečno. Zaradi tega je v svoje besede zopet vnesla vso tisto toplino in ljubezen, ki jo je razdajala v njegovem objemu.

»Vedno si bila ti tista, ki me je z varno roko peljala skozi življenje ter mi kazala, kako moram živeti. In sedaj vem, da si za tem svojim obrazom skrivala tudi bolečino in celo sovraštvo. Mama, kaj si mi pravzaprav vsadila v srce? Mislila sem, da vem ... sedaj po vseh teh besedah o tem nisem več tako prepričana.« Njen glas je resnično ožaril materine oči. Ustnice so se ji rahlo razprle in se odmaknile od njenega obraza.

»Kaj sem ti vsadila v srce. Misliš, da to vem. Če bi bila takšna, kakor sem si želela, potem bi morala sedaj misliti tako, kot mislim jaz. Ne, tebi nisem vsadila v srce tega, kar bi rada. Ti si drugačna. Se nikoli nisi spregovorila o očetu tako, kot sem čutila jaz.« Da, ona je bila drugačna. Čeprav ni imela nikoli očeta in ga je videla le nekakrat v življenju, je vendarle čutila do njega neko nerazumljivo ljubezen. In čim starejša je postajala toliko bolj je dozorevala v njej drugačna podoba očeta, kakor ji ga je prikazovala mama.

»Oče, človek, ki te je zapustil pred osemnajtimi leti in odšel k drugi. Skozi mnoga leta sem ob tvojem pripovedovanju iz množice tvojih besed odkrila, kako ga tudi ti še vedno ljubiš in je tvoje sovraštvo le navidezno.«

»Utihi ...«

Mati je vzdiknila ter se prišla za usta. Njen pogled pa je onemoglo prosil.

»Odpusti.«

»Torej sem vendarle imela prav. Ne, saj ni treba, mama, da mi skupaj še enkrat razložiš, ker za nekaj takšnega nimava več časa. Vlado bo vsak hip prišel.

Prepozno je, da bi mi lahko to še razložila.«

»Ne razumem te. Zakaj prepozno?»

Zapri okno, ne kaj se je priplazilo v sobo, čutiš to tesnobo, ki se plazi sem od okna, to ostudno neznanje, ki se je ne bom nikoli iznebila. Kakor da bi se pod večer v kote te sobe naselili duhovi, ki se mi rogajo ... jih tudi ti čutiš ...?»

Materine besede so nerazumljivo zarisale po sobi labirint vprašanj. Ni vedela odgovora.

Tiho je dejala, ker se je bala, kako bi lahko mama še globlje zapadla v to žalostno razpoloženje.

»Mrzlo postaja ...«

Stopila je v kuhinjo in se zazrla na mizo, kjer so bile pripravljene svečane jedi. Kozarci so se lesketali in njihova melodija je naznanjala srečne trenutke. V sobi je mama sedla v naslonjač in zaprla oči.

Prisluhnila je.

Pred blokom se je ustavil avto.

Srce ji je povedalo, da sedaj izstopa iz njega on in se s šopkom cvetja približuje vhodnim vratom.

Toda ali je to cvetje sreče?

Tisoč vprašajev je hipoma vdrlo v njo.

Vse poti so se ji nenadoma zapletle, da ni več videla izhoda.

Zunaj je sedela mama in se vračala v svoj čas, da bi lahko zopet iskala izhod, in vedela je ... kako ga mama nikoli ne bo našla. Sama pa je še imela možnost.

Ti in podobni občutki so jo zbegali do bolečine, ki je že pred izpitim kozarcem uničila praznovanje njene osemnajste pomladi.

Olga MLAKAR
VERIGA LESCE**ISKANJE**

V dneh neskončnega iskanja,
v nemiru drgeta telo,
ne vem, kaj zdaj je z mano,
ne vem, zakaj tako.

Kot veter, ki se hip ujame,
v navalu besnosti v lase,
tako se srce mi vname,
zato gorje, gorje.

Če bi srce takrat molčalo,
se stisnilo in zaječalo,
bila bi sama vse te dni
a Ti odšel, ne da vedel bi.

Maček GRETA
PLAMEN KROPA**SONCE**

Sonce
Rdeča krogla,
ki počasi pada za hrib,
kot jo vidi starec izpred svoje kočice.
Ki pada v morje,
kot jo vidi mornar z ladje.
Ki je visoko na nebu,
kot ga vidi majhen deček,
umirajoč od gladi.
Kot krogla žareča,
ki se počasi vzpenja iznad vode,
jo vidi vojak na fronti.
In že je ni več,
ker je legel mrak na njegove žive oči.
Obležal je tam zadet od svinčene krogle.
A sonce ostaja tam, na mestu kjer je,
le naš planet potuje
in ogromne kroge okrog njega začrtuje.
Nihče pa se ne zmeni, ne za starca, ne za mornarja,
ne za majhnega dečka in tudi za umrlega vojaka ne.
Svet se vrti dalje!
In tu je še nekaj?
Tu je tudi SONCE!

Sonja KORANTER
ŽELEZARNA JESENICE**MAG**

Steklenih oči,
brez videnja,
in preroških noči,
izluščen
in nem stoji
vedeževalec poti.
Kot gozdnata senca
in praznik
v smehu
ugasnenih luči
tava in sanja iskalka
samotne poti.
Rojstvo
in smrti ples,
obeh
in steklenih oči,
zagrinja pomlad
na čarnih sledeh.
O, vem,
steklene oči,
so modreca solze
in prasketanje noči
so iskalkine poti,
le videnja ni
in vedeževalec strasti
sam obstoji
na kamniti poti
ugasnenih luči.

Izbor literature
opravi Ocvirk Franc, kulturni animator

Ivanka ZALOŽNIK
ŽELEZARNA RAVNE

ŽIVLJENJE NEKE ŽENE

Poletje se je nagibalo h koncu. Bilo je poletje dela, skrbi in boja za življenje – leto 1941. Žanice so upognjene žele dozorelo rž. Kruh! Misel na blaginjo jih je gnala k delu. Žele so, vezale snope, brisale pot truda in garanja.

Dekle na veliki kmetiji z dvema pankartoma je imela še drugo skrb. Iznenada, kot strela z jasnega neba, je začutila ostro bolečino v križu. Menda se že ni začelo?! Sklonila se je in žela dalje. Zopet bolečina. Tokrat močnejša in še in še in še ... Stisnilo jo je pri srcu.

Tretji pankrt!

Pa kaj?

Oči sosedovega sina so jo nenehno motrile. Ni se mogla premagati in odgnati misli, da ga kljub prepovedi ljubi. **Storila je greh.** Vdala se je v usodo. Morda bodo mati pri tretjem pankrtu le dovolili poroko s sosedovo deklo, brez dote, brez premoženja.

Imela je le dvoje lačnih ust in tretje na poti.

Misli, strah, trepet ... bolečine.

»No, Mara, kaj pa čakaš? Delaj, delaj še za ena usta!«

Zanje, se napreza, poti ... Ne smejo vedeti, da je že tako daleč. Bolečina, zopet bolečina, potne srage ... O, Bog!!!

Zetev je končana. Ni več zdržala. Odšla je v svojo temačno kamro, se umila in pripravila. Ni ji bilo treba dolgo čakati.

Jok! Rodil se je tretji pankrt-deklica.

Bog ali vrag je uslišal njeno prošnjo. Preselila se je k očetu pankrtov – za dekle. Toda brez blagoslova, brez ohceti. Prepri, očitki, kletve dan za dnem. Življenje se je spremenilo v pravi pekel. Mrznja, bes, ljubosumnost je razganjala staro gospodinjo. Toda usoda je zopet pokazala zobe. Očeta pankrtov so odgnali partizani, mater pa Nemci. Skusila si je zapore vse tja do Mauthausna.

Tpljenje, pretepanje, mučenje, glad, jok, preklinjanje in molitev – vse to je prenašala kot prava žena in mati. Vedela je, da jo čakajo otroci, raztreseni pri sorodnikih.

Stara gospodinja ni mogla hraniti vseh treh ust, ki so kar naprej vekala. Samo ena!

Tudi gospodar je izkašljaj: »Kamor so vlekli mater, naj vlečejo še pankrte!«

Vedela je, da mora preživeti.

Vrnitev domov!

Poiskati je morala svoje otroke, svoje pankrte. Ostala je sama z njimi. Oče je bil mrtev.

Neumorna in vztrajna, kakor je bila, se je gnala dalje. Spoznala je moškega, ki ji je obljubljal raj. Stopila je pred oltar, se končno osamosvojila, a hkrati stopila v nov pekel.

Osem otrok, alkohol, pretepi, psovanje ... leta so tekla.

Pankrti so ostali pankrti, osmero zakonskih otrok je bilo za spoznanje na boljšem.

Osamosvojili so se trije pankrti, osamosvojilo se je osmero otrok, mož – pijanec je sprazil zadnjo steklenico.

Žena je ostala sama. Stara, zgarana, zmučena, a vendar ponosna. Dosegla je življenjski cilj! Otroke je rodila in spravila h kruhu. Če bodo imeli tako pridne roke, kot jih je imela in jih ima sama, se njeni pankrti in otroci ne bodo ločili od gospodov!

Žena še živi. Gleda v današnji svet, odkimava in mrmra nekaj nerazločnega. Kaj? To ve le neka žena, ki se razveseli vsakega novega dne, vsakega sončnega žarka, vsake kaplje dežja.

Spremenilo se je vse. Se ji približujejo nebesa ali nov pekel? Kdo ji bo to dal? Otroci?!

Greta MAČEK
PLAMEN KROPA

MORSKI VAL

Morski val?
zadeva ob skalo
jo izpodjeda,
načenja.
A skala?
Ta se ne da!
Je kot upornik!
Kot pijavka se drži obale!
Ne da se razbiti!
Ostati hoče del obale!
Zopet morski val!
Skala se zruši!
Kot trava pokošena kot padli junak!
Tokrat jo je nekaj strlo!
Le kaj?
Morski val!

Sonja KORANTER
ŽELEZARNA JESENICE

DALILINA SETEV

Posejala sem žita,
gozdni mah v polje
modrih zaplat.
Le zakaj vse brez sonca,
njegovih božanskih obrazov in
penastih brazd?

Sonja KORANTER
ŽELEZARNA JESENICE

DALILINA ŽETEV

Požela sem mah,
gozda tujega rojstveni prah,
požela sem slamnate sence
v prstenih skledah
zmajevih nad –
žetev je stara, kruh in pepel,
kot jesenska so polja daritveni
demonški napev!

Niko KEŠINA
ŽELEZARNA RAVNE

ŽELEZARSKA II.

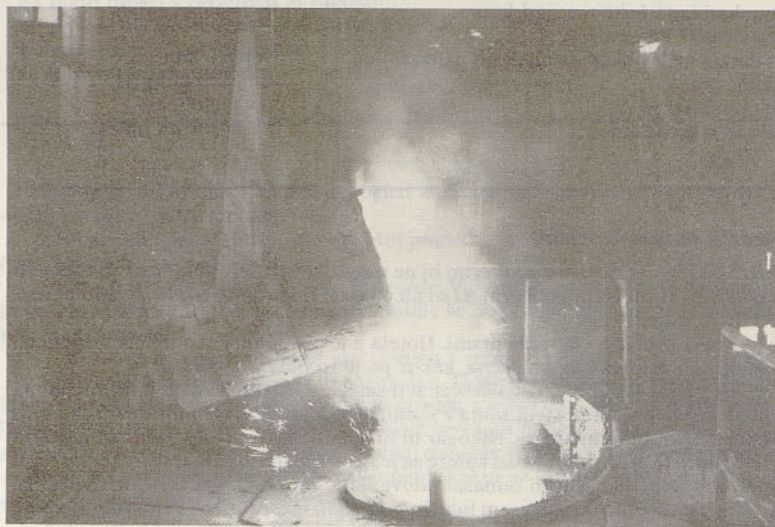
Naj se trese in poka,
nič me ni strah,
ne bojim se tega zvoka,
kaj potem če je prah?

Naj se bliska in odmeva,
se trese in brni,
kot blisk z neba naj odseva,
nič hudega če se kadi.

Kakšen ogenj? kaj trapate!
nič mi ni mar,
kdor se boji ognja,
ta ni železar.

Ničesar se ne bojimo,
strah to smo mi,
od strahu v naših rokah
se jeklo topi.

V jutranji gosti megli
novo jutro se budi,
železarsko zaspalo mesto
po kruhu diši.

Marta VRENČUR
ŽELEZARNA RAVNE

PRIJATELJA SPOZNAŠ V NESREČI

Mnogi, ki so morda že kdaj razmišljali o tem starem pregovoru, so morda prišli do istega zaključka kot jaz, da ta pregovor popolnoma ne drži. Razmišljam, kolikokrat si sploh prijatelji pomagajo med seboj, kakorkoli, pa naj bo to doma kot sosed sosedu, na cesti kot človek človeku ali v službi kot sodelavec sodelavcu. Razmišljam, kolikokrat vidimo človeka, ki kakorkoli potrebuje našo pomoč, pa ne storimo ničesar, obrnemo se od njega, kot da ga ne vidimo, morda še z rahlim nasmehom, češ kdo pa meni pomaga in nadaljujemo svojo pot, kot da se nam ne more ničesar zgoditi. Ali smo kdaj razmislili, da smo že lahko sekundo zatem mi v nesreči, mi, ki smo šli mimo človeka, ki je potreboval pomoč? Le kako se bo zdelo nam, če ne bomo našli pomoč človeka – prijatelja, ki bi nam lahko pomagal?

Da si nekomu dober prijatelj, se lahko pokaže marsikje in na najrazličnejše načine. Veliko prijateljstvo se lahko pokaže že v službi, na delovnem mestu, kjer smo s sodelavci tretjino življenja skupaj. Kolikokrat vidimo sodelavca ali sodelavko, ki je žalostna, kar naprej nekaj tuhta, razmišlja, delo zaostaja, ne dosega morda norme itd. Bomo tega človeka pustili samega? Ali smo toliko sposobni, da pristopimo k njemu, ga potapljam po rami in vprašamo, kaj ga teži? Ali pa se raje obrnemo od njega, kot da ga ne vidimo, češ, kdo pa meni pomaga? Če ne bo delal, bom imel vsaj večji procent.

Razmišljam, kako bi se dalo pomagati človeku, ki ga nekaj teži, sam ne najde izhoda in se za trenutek zateče k alkoholu. Je to slabič? Mi, ki bi mu lahko pomagali, pa stopimo stran in se mu smejimo, saj je tako smešen, pozabimo pa, da je lahko pijan človek tudi nesramen in grob. Dokler je smešen, se mu smejimo, morda še za nalašč nazdravljamo z njim, saj bo počel še večje vragolije in mi se mu bomo lahko še bolj smejali. Kaj pa, če postane ta isti človek nesramen in grob, pa morda le iz samega malega vzroka, ker se je nekdo preglasno smejal? Se mu bomo takrat tudi smejali? Seveda se mu bomo, samo ne od blizu, takrat se bomo odmaknili za kulise in človeka – prijatelja – sodelavca pustili nekomu, ki je za to odgovoren. Pa posledice? Prijatelja – sodelavca – človeka smo pustili, da se je dogodek zaključil. Zakaj nismo stopili k njemu že takrat, ko se nam je zdel še smešen in zanimiv in mu povedali, da se mu lahko zgodi kakršnakoli nesreča, ki lahko ima posledice?

Odgovor, zakaj tudi takemu človeku ne znamo ali nočemo pomagati je veliko, pa čeprav vsi vemo, da je drugače dober, delaven, itd. Ali nam je res samo do lastnih užitkov? Nam se je dogodek zdel zanimiv in če pomislimo, da se bomo o tem lahko pogovarjali in se smejali še celo leto, se je pa res izplačalo, da smo počakali in ga pustili, da je pokazal vse svoje sposobnosti. Kako pa se bo počutil prizadeti?

Razmišljam in razmišljam, ne znam priti do konca. Morda je kriv vse preveč hiter tempo življenja, ki nas samo preganja. Ali pa morda res vidimo le sami sebe, za človeka – prijatelja pa nas tako ne briga? In ko bomo mi v stiski, morda res ne že kar jutri, morda čez leta, takrat se ne pritožimo, da smo ostali sami. Raje razmislimo, kolikokrat smo mi pomagali človeku ali morda svojemu dobremu prijatelju.

Marta Vrenčur

PRIJETNO SNIDENJE BIVŠIH DELAVCEV

V petek, 5. oktobra 1984, so se zbrali bivši delavci, danes že upokojeni, iz jeklarne ter iz že pred leti odpisane šamotarne in martinarne ali jeklarne I, kot so jo imenovali z gostitelji – delavci elektro jeklarne. Program in organizacijo tega nad vse prijetnega srečanja je vodil izvršni odbor sindikata jeklarne. Vse so tovariši iz jeklarne dobro pripravili, prav gotovo so vložili mnogo truda, z edino željo, da bi se mi-upokojenci med njimi počutili srečne. Vse jim je odlično uspelo, dasiravno je srečanje, posebno se ogled obratov na področju Štor II, spremljal izredno močan dež, kar pa ni moglo pokvariti razpoloženja tako gostov kot gostiteljev.

Ob napovedani uri se je iz vseh treh obratov zbralo pred vratarnico pri Godcu skupno 44 upokojencev, ki so jih gostitelji res pristrčno sprejeli, jim razkazali jeklarne z vsemi napravami in jih seznanili s sedanjo in bodočo proizvodnjo ter tehnologijo, ki bo po končani izgradnji povečala proizvodnjo in olajšala delo jeklarjev, od katerih bo zahtevala še več strokovnega znanja in natančnega dela. Kako bo, je najlepše povedal mlajši delavec, ki je dejal: »Veš, že ko sem prišel v jeklarne, sem vedel, da bom tu ostal, saj vidim tu svoj lasten strokovni razvoj, možnost napredovanja; če se bom z razvojem jeklarne razvijal tudi sam in če bom vesten, bom uspel pri delu in tudi v življenju. Ko sem se odločil za delo v jeklarni, sem vedel kaj hočem!« Radi mu verjamemo, saj smo nekoč vse to sami, seveda v mnogo težjih razmerah, v železarni doživeli in preživeli in tudi uspeli, tako kot bo prav gotovo uspel sleherni delavec, ki ve, kaj hoče in če prejme tovarno in življenje v njej za svojega.

Po ogledu jeklarne, valjarne II, jeklovleka in tovarne traktorjev je sledilo kosilo pri Mlinarjevem Janezu na Teharjah, temu pa prijetno kramljanje s prijatelji pri delu nekdanj, tokrat pa ob kozarčku vinca. Spominov na preživeta delovna leta v tovarni, na težke delovne pogoje, šal na račun enega ali drugega, na vojne čase in druge dogodke kar ni bilo konca. Vsak je iz minulih časov imel kaj posebnega, kar mu je ostalo v spominu in kar je temu ali onemu hotel povedati. Največ je bilo spominov na težko delo v livni jami stare SM peči, imenovani »GRUBNI«. Sicer pa se pogojev dela nekdanj in danes ne da z ničemer primerjati; takrat ni bilo prevozov na delo, nihče ni vprašal, kako boš prišel na delo. Delali smo v treh izmenah brez prostih sobot, ob nedeljah in praznikih pa vendarle ni bilo treba delati. Sedaj je vse to za naš upokojence le še spomin na našo mladost in preteklost, spomin na preživeto težko, a vendar lepo obdobje v življenju, v zavesti, da je del nas vgrajenih v danes veliki in lepi tovarni. Med upokojenci je bila še danes zelo vitalna upokojenka iz šamotarne Ana Jus, rojena 24. 5. 1900, ki je delala od leta 1926. dalje do 1950., ko se je upokojila. Pravi še danes, da je bilo težko živeti, vendar je bilo vseeno lepo; s sodelavci v šamotarni je v bivši Jugoslaviji kar trikrat štrajkala zaradi nizkih plač in neznosnih delovnih razmer (delavec je bil brez pravic). Danes srečno živi v Štorah in je vesela, če jo povabijo na kakršnokoli srečanje, ker tam vidi poznane obraze.

Najstarejši martinar je bil Ivan Plahuta iz Brez 64 nad Laškim. V martinarni je delal od 16. 11. 1947. do 1965., ko se je upokojil. Tole je povedal: »Do železniške postaje v Sentjurju sem hodil kar peš, dve uri hoda in potem z vlakom v Štoro in po delu obratno nazaj. Dnevno sem tako zamudil najmanj šest ur, saj takrat ni bilo avtobusov, pa tudi vlaki so redko in netočno vozili. Kadar so se izmene pri delu menjale, sem (kot mnogi drugi) kar na klopi ali pa na tleh prespal v tovarni, saj če bi šel domov, bi tam lahko pogledal na uro, se obrnil in šel nazaj v Štoro. Tako je včasih bilo in ne želim, da bi se to delavcem še kdaj ponovilo.« Povedal je še, da je danes pokojnina majhna in da ne verjame, da je v tem kaj minulega dela.

Mnogih doživetij in dogodkov smo se spomnili vsi, ki smo bili na tem pristrčnem srečanju. Žal je čas hitro mineval in ker je vedno vsega enkrat konec, se je tudi naše srečanje končalo. Stiski rok in tu in tam kakšno rošno oko so dali vedeti, da si vsi takih ali podobnih snidenj še želimo in da je vsak odhajal domov, srečen in zadovoljen z željo, da bi bil na prihodnjem srečanju zraven.

Upokojenci iz elektro jeklarne so jasno izrazili željo, naj dosedanje vsakoletno prednovoletno srečanje tudi v bodoče ostane, saj s tem ne bo nihče oškodovan.

Hvala vsem organizatorjem srečanja z željo, da se še kdaj snidemo. Pogrešali smo dipl. ing. Manojloviča, ker je bil na zdravljenju; želimo mu dobrega zdravlja. Iskrena hvala vsem delavcem v jeklarni, ki ste se odločili, da nas pokličete medse. Bodite zdravi! Ponosni smo, da smo nekdanj delali v jeklarni med vami!

Mackošek Anton v imenu vseh upokojencev iz martinarne, šamotarne in jeklarne.

Skupina upokojenih šamotarjev

Skupina upokojenih martinarjev

Skupina upokojenih jeklarjev

Srečanje transportnih delavcev in upokojencev – enkratni dogodek

Megleno jutro, sicer jesensko, da ni bilo pričakovati lepega dneva, zaradi česar smo bili kasneje razočarani.

Kljub slabemu vremenu so se člani kolektiva TOZD transport, predvsem pa upokojenci imenovanega TOZD, zbrali ob določeni uri.

Vodja TOZD, tov. Korže Martin, je vse navzoče pozdravil in na kratko orisal rezultate poslovanja TOZD; še enkrat je poudaril, da je njegova in tudi želja nas vseh, da si taka srečanja želimo tudi v bodoče. Posebej je poudaril delo sindikalne organizacije TOZD, ki ima vsestransko vlogo – ne samo za aktivne delavce, ampak tudi za bivše delavce, ki smo že v pokoju. Kot sem že prej omenil, vreme ni kazalo najboljši; vendar je prišlo pozneje do razočaranja, ker je bilo vzdušje med nami enkratno in nepozabno. Tov. Krajnc Aleksander se je v imenu vseh nas upokojencev iz Transporta zahvalil za pozornost, ki smo jo bili deležni vsi upokojenci. Posebno hvala predsedniku OO sindikata TOZD transport tov. Šarlahu, ki je s svojim odobrom tako dobro poskrbel za vse aktivne člane in za nas, upokojence. Rad bi še poudaril, da se je tega srečanja udeležil tudi eden najstarejših strojevodij (preko

80 let star) Vizjak Jože, ki bi ga mogoče že zgubili iz spomina, če ne bi bilo tega srečanja.

Se enkrat najlepša hvala vsem organizatorjem, ki so to prireditve omogočili!

Jože Vodeb

ZAHVALA

»Vsem sodelavcem in vodstvu TOZD valjarne II se iskreno zahvaljujem za tako pristrčno slovo, izkazano pozornost in za spomin ob odhodu v pokoj.

Posebno se zahvaljujem tovarišem HALERJU, DROFENIKU, GAJŠKU, PERČIČU, SALEKARJU, INKRETU in JELENCU kakor tudi vsem ostalim za toplo izražene besede. Vse to, povezano z našim sodelovanjem, bom ohranil v trajnem spominu.

Čeprav sem svoj delovni staž dovršil, bom še vedno rad spremljal dogodke, zlasti pa se veselil vseh delovnih dosežkov svoje delovne organizacije, v kateri sem preživel večino delovnega časa.

Celotnemu kolektivu Železarne Štoro, posebno sodelavcem, želim mnogo delovnih uspehov, zdravja in dobrih tovariških odnosov.

Zvonimir URBANČEK

ZASELEK STRAŽA – ZGODOVINSKA VAS

Deževalo je skoraj cel dan pred zadnjo soboto v septembru, ko sem se z mopedom pripeljal v vas Stražo, kamor so me povabili člani režijskega odbora za rekonstrukcijo ceste iz smeri Opoka – Kompole, ki so jo v slabem stanju, kot je bila, sklenili posodobiti. Prijazni namestnik predsednika režijskega odbora in delegat območja v KS Štore, Mramor Jože, mi je predstavil stare in mlade krajanje, ti pa so mi zaupali doslej nekaj neznanih ali manj znanih dogodkov zgodovinskega značaja, govorili so o asfaltiranju ceste, izražali zaupanje v štorsko krajevno skupnost in me končno zaprosili, naj pismeno izrazim njihovo zahvalo za veliko pomoč pri delu in organizaciji vaše ceste enoti celjske garnizije starešine Neškovića, predsedniku skupščine Ediju Stepišniku in članici izvršnega sveta občine Sonji Oc-virk... Pogovore, opažanja in misli, ki sem jih zbral med prijaznimi krajanji naselja Straže to deževno sobotno dopoldne, objavljam tu spodaj. Nikakšen »cvetober« niso, se je pa vredno seznaniti z njimi.

Janez Mramor – vodnik 14. divizije

S tovarišem Mramorjem sva se naprej napotila h kmetu in tesarju Mastnaku Maksu, klenemu osemdesetletniku s hišico sredi vasi, ki ima okoli 35 hiš in šteje 200 prebivalcev ter tvori skupno območje s Prožinsko vasjo in Ogorcem. Mejni zaselek je Zagaber, kjer so letos s pomočjo KS Štore napeljali nov vodovod, severno spodaj je kot na dlani vidna Prožinska vas in železnica, nad vasjo se dviguje mogočna Resevna in poleg nje Šentjanž s cerkvi na skali. Na tem mestu je bil v davkih časih grad Prožin, del Straže pod Štenjanžem se zato še danes imenuje Pod Prožinom. Prvo ime za vas Stražo je bilo Predstraža (je stražila grad pred Turki). Mastnak Maks: »V ustnem izročilu se je ohranilo marsikaj. Osebnost pa mi je kljub letom še živo v spominu novejša zgodovina. Februarja 1944 je šla glavčina 14. divizije skozi našo vas. Zapadlo je snega do kolen in večinoma smo ždeli v hišah, ko ni bilo oprava pri živini. Pa je potrkalo na vrata in v vežo je stopil premražen partizanski oficir in me vprašal, če vem kdo so oni, dolga kolona temnih postav, ki se je skoraj neslišno premikala skozi vas iz smeri Kranje in Svetina. Dejal sem mu: »Slovenska vojska ste«, nakar me je gledajoč na karto vprašal, kje je prvi križ in tudi to sem mu povedal. Drugi partizan, ki je vstopil kmalu za prvim, me je poprosil za žago in seveda sem mu jo dal. Že drugi dan sem zvedel, da so z njo požgali zapornice in telefonske drogeve pri Gajskem mostu.

Mojo ženo je bilo strah, da le kaj, toda partizana sta vljudno prišla in odšla do hiše Mramorja Janeza, mojega sosedu, ki je divizijo vodil čez Gajski most in šel nekajkrat sam čez most, da bi ga preizkusil, če ni slučajno miniran. Partizane je rajni Mramor vodil do Dramelj in dva dni ga ni bilo nazaj. Dober sosed je bil to, še kot kratkohlačnik je prišel v našo vas nekje s Kranjskega, pozneje pa je bil kot delovodja modelnih mizarjev zaposlen v Železarni... Da, da, te noči mrzlega februarja, ko je šla divizija mimo moje hiše, ne bom nikoli pozabil. Nepretrgoma so hodili od 1. ure do 3. ure zjutraj, ljudje z orožjem, pa mule, vse lepo po četah. Drugi dan sem šel po opravkih v Celje in se nagledal in napolnjal razburjenja v Štorah... Skozi vas pa so hodili tudi borci Celjske čete na akcije miniranja proge. Vaščani Straže smo videli iztirjanja vlakov in prizore mnogih borb v letu 1945. Živi so to spomniti, je končal svoje pripovedovanje Maks Mastnak.

Maks Mastnak

GREGOR KROFLIČ je s svojimi 83 leti menda najstarejši krajan v Straži. Tudi on pravi, da je šla glavčina 14. divizije skozi njegovo vas, le manjši oddelki (patrulje) skozi Kompole in drugod. Na poti do Dramelj je vojska prečkala Gajski most... Občan Kroflič pa se spominja marsičesa še od prej, to je let pred drugo svetovno vojno: »Na vrhu hriba je debela kamnita zgradba, sedaj preurejena v zidanico – »gorco«, vendar je spodnji del originalen. To je najstarejši objekt naše vasi«, pravi Kroflič, »stara je veliko več kot dvesto let«.

S sopotnikom sva si to klet tudi ogledala. Marija Šafan, sedanjí lastnik, ve povedati iz ustnega izročila: »Hrib, ki se od tu lepo vidi, je Straža na Botričnici nad Šentjurjem. Od tam so z grmadami dajali signale na naš hrib in tale moja klet je bila opazovalna zgradba gradu Prožina...« Notranjost, ki zdaj služi za bolj »plemenite« namene, potrjuje lastnikove navedbe. Kaj lahko si je predstavljati bunker za opazovanje, saj je okoli polno lin in rež. Mlajši rod se ne zadovoljuje le z zgodovino. Svoj kraj bi rad videl manj odmaknjen in zato vsaj malo moderniziran. Leta 1980 so si krajanji Straže z lastnimi sredstvi in delom napeljali vodo v hiše, 1982. so razširili glavno cesto, pri čemer jim je denarno pomagala Železarna Štore.

Hoteč cesto iz smeri Kompol in Štor dokončno urediti, so ustanovili režijski odbor, ki ga vodi mladi Zdravko Kroflič z namestnikom Jožetom Mramorjem. Povezali so se s štorsko krajevno skupnostjo in tako je prvi organiziran stik s KS (in občinskimi službami) imel za rezultat 240 metrov asfaltne ceste s pričetkom na mestu, kjer je stopila v vas

Šafanova zidanica v Straži – najstarejši objekt daleč naokoli

14. divizija na svojem zmagovitem pohodu.

Zdravko Kroflič: »Ostalo je še 400 metrov makadama. Krajevna skupnost Štore je pri rekonstrukciji naredila največ. Zaposlili smo še razne celjske DO za prispevek. Z nekaj izjemami smo vsi vaščani denarno in fizično sodelovali pri obnovi ceste, opravili smo 1500 ur udarniškega dela in vsak je prispeval 3 milijone in 200 starih tisočakov denarja... Nismo območno zaprti tukaj v Straži, saj smo z delom in denarjem prispevali na primer tudi za cesto Opoka–Kompole. Še enkrat bi rad poudaril

veliko pomoč štorske krajevne skupnosti. Za 40-letnico pohoda Štirinajste divizije ob koncu leta želimo dokončno rekonstruirati preostalih 400 m ceste in ob tem napraviti res »ljudski likof«. Mar želimo preveč?!

Na poti domov sem si izogibajoč se blatnim luknjam v cesti želel, da bi se Stražanom izpolnila velika želja, kar bi bila obenem nova delovna zmagica in pridobitev tudi širše družbene skupnosti.

Komisija za ohr. trad.
del. gib. (Jok)

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi dragega moža, očeta, starega očeta

ALOJZA JAGERJA
upokojenca Livarne I

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znancem za darovane vence in cvetje ter izrečena sožalja.

Posebno se zahvaljujemo sostanovalcem bloka 78, TOZD livarne I, OOS, godbi na pihala, mehanični delavnici in obračunski službi Železarne Štore, TOZD Center laboratorijske službe bolnice Celje in Topru Celje, gospodu kaplanu za opravljen obred ter govornikom za poslovlilne besede ob odprtem grobu.

Vsem še enkrat iskrena kvala!

Zalujoči: žena in otroci
z družinami ter
ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi drage žene, mame in stare mame

MARIJE ŠPES

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem in sosedom za pomoč v težkih urah ter za darovano cvetje in vence.

Posebna zahvala tov. Marjanu Terzanu za poslovlilne besede ob odprtem grobu, pevcem iz Šentjurja in vsem, ki ste jo pospremili na zadnji poti.

Zalujoči: mož Rudolf,
Slavica in Darja
z družinama

RIBE V SLOVENSKI NARODNI PESMI

Rib'ce plavajo,
k'mene pozdravljajo,
jast pa saj led'k stan
dobro poznam.

Dokler sem pobič ledig bil,
hodil sem za bistro vodo:
vse rib'ce so se mi vklan-jale
no men veselje delale.

Zdaj sem se pa pobič oženil,
hodil za bistro vodo:
vse rib'ce so se mi skrivale
no men žalost delale.

Ni vedno tako lepo!

V soboto, 13. 10. 1984, je bilo v ribiškem domu Slivniškega jezera tako lepo, da človek, posebno še upokojenec, težko pozabi na tako srečanje. Zato se v imenu vseh nas, ki smo se udeležili tega srečanja, iskreno zahvaljujem vsem iz transporta, ki so ga tako lepo pripravili. Naj se sredstva, ki so jih za to namenili, nikjer ne poznajo!

Upokojeni Martin s transporta

ŠTORSKI ŽELEZAR – glasilo OZD Slovenske železarne ŽELEZARNA ŠTORE – izhaja 2-krat mesečno – Uredniški odbor: Tomažin Ana, Verbič Stane, Kragelj Jože, Marolt Boris, Andrešek Franc, Kocman Vojko, Renčelj Vlado, Grosek Rajko – odgovorni in glavni urednik Pungartnik Oto. Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo Ljubljana, je časopis oproščen davka od prometa proizvodov (Št. 421 – 1/72 z dne 20. 2. 1974) – tisk Aero Celje – TOZD Grafika – rokopolisov ne vračamo.